

voor
natuur

NATUURBEHOUD IN DE PROVINCIE ZEELAND
Waarom de provinciale overheid het deelakkoord 'natuur' niet moet tekenen

Colofon

Dit is een uitgave van de SP-Tweede Kamerfractie
in samenwerking met de provinciale SP-afdelingen

November 2011

Geschreven door Frank Futselaar, Henk van Gerven,
Inez Staarink en Anne-Marie Mineur

www.sp.nl

De natuur van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Het aantal planten en dieren in Nederland neemt al decennia lang gestaag af. Om deze daling van de biodiversiteit tegen te gaan is vanaf 1990 het idee van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gelanceerd: om alle versnipperde natuurgebieden in Nederland met elkaar te verbinden en zo ervoor te zorgen dat de afname van biodiversiteit wordt tegengegaan. Als planten en dieren zich van het ene gebied naar het andere kunnen bewegen, vergroot dit immers hun overlevingskans.

De EHS was een ambitieus project: de bestaande natuur met een oppervlakte van ongeveer 450.000 hectares moest worden uitgebreid naar 728.000 hectares. Deze grond moet voor het grootste deel worden aangekocht, ingericht en beheerd, bijvoorbeeld door organisaties als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. In 2018 zou het project afgerond moeten zijn.

Natura 2000

Naast de EHS speelt ook de kwestie van de Natura 2000-gebieden: dit zijn 166 grote en kleine natuurgebieden met de grootste ecologische waarde. Met andere woorden, de meest bijzondere en kwetsbare natuurgebieden van Nederland. Deze liggen allemaal in de EHS en zijn onderdeel van Europese wetgeving: Nederland kan er dus niet zomaar onderuit. Natura 2000-gebieden kunnen gevolgen hebben voor (agrarische) bedrijven in de omgeving. Vaak kunnen zij niet meer zomaar uitbreiden, omdat bijvoorbeeld een hogere stikstofuitstoot schadelijk is voor het natuurgebied. Om die reden is Natura 2000 met name bij de intensieve landbouw zeer impopulair.

Financiering

Het aanleggen, inrichten en beheren van al die nieuwe natuur kost een hoop geld. Vanaf het begin is het Rijk verantwoordelijk geweest voor de EHS, maar in 2007 hebben zij deze verantwoordelijkheid doorgeschoven naar de provincies en de financiering geregeld via het Investeringsbudget Landelijk Gebied, waarin ook geld voor een heleboel andere plattelandsdoelen zat. Omdat de rol van de provincies toen, net als altijd, ter discussie stond, namen zij deze verantwoordelijkheid graag over. In ruil daarvoor zorgt het Rijk voor de verstrekking van investeringsbudget en inzet van de Dienst Landelijk Gebied. In de wet staat ook dat geldtekort bij de rijksoverheid geen reden is om de afspraken op te schorten, wel kan de uitvoering getemporeerd worden. Verder staat in de wet dat het beleid alleen wijzigt als beide partijen, zowel Rijk als provincie, instemmen met de wijziging van het beleid. Als een van beide partijen geen veranderingen wil blijft de wet gewoon van kracht.

Afspraak geschonden

Het huidige kabinet heeft echter een streep getrokken door de afspraak met de provincies. Staatssecretaris Bleker heeft laten weten dat het Rijk geen nieuwe verplichtingen op het gebied van de EHS zal vergoeden. Bleker heeft het budget voor het aankopen van nieuwe grond geheel stop gezet, zodat provincies nu al eigen geld moeten inzetten alleen om de juridische verplichtingen die ze zijn aangegaan na te kunnen komen. Bleker trekt dus niet alleen een streep door ons natuurbeleid, maar schendt ook nog eens de afspraken die het Rijk

met de provincies had: een flink staaltje onbehoorlijk bestuur. Extra vermelding verdient het feit dat de Wet Inrichting Landelijk gebied (WILG) juist tot stand is gekomen om continuïteit en consistentie in het beleid te waarborgen, omdat natuurontwikkeling een kwestie van lange adem is en om te voorkomen dat bij kabinetswisselingen iedere keer het beleid wijzigt. Met algemene stemmen is de WILG destijds aangenomen.

Kabinetsbeleid

Dit kabinet heeft weinig op met natuur. Op natuurbeleid is fors bezuinigd en Bleker heeft de ambities voor de EHS teruggeschroefd van 728.000 naar 600.000 hectares. Herijking noemt het kabinet dat, maar het is gewoon een forse verkleining van de EHS. Bij de start van de EHS waren er al 450.000 hectares natuur, 278.000 hectares aan nieuwe natuur zouden er worden ontwikkeld tot 2018. Met de nieuwe plannen wordt bijna de helft minder natuur ontwikkeld: geen 278.000 hectare maar 150.000. Met een enorme klap is de natuurontwikkeling na de bombrief van staatssecretaris Bleker van 20 oktober 2010 tot stilstand gekomen. Eventuele nieuwe aankopen van grond moeten gefinancierd worden door andere grond te verkopen, bijvoorbeeld door Staatsbosbeheer te dwingen hun natuurgebieden buiten de EHS te verkopen. Nieuwe natuur moet zoveel mogelijk via agrarisch natuurbeheer, ondanks het feit dat uit onderzoeken blijkt dat dit vaak duurder en van mindere ecologische waarde is. In het regeerakkoord zijn de zo genoemde robuuste verbindingzones, die verschillende natuurgebieden moesten verbinden, geheel geschrapt. Een bizar voorbeeld is het Oostervaarderswold in Flevoland waar al voor 160 miljoen in is geïnvesteerd en de gronden in meerderheid al verworven zijn door de provincie dan wel juridische verplichtingen tot koop zijn aangegaan.

Deelakkoord natuur

De provincies zijn in een Deelakkoord Natuur, een vervolg op het Bestuursakkoord met het Rijk, akkoord gegaan met deze maatregelen, in ruil voor een kleine verhoging (100 miljoen) van het provinciefonds. Het Rijk laat zaken als Nationale Parken, Nationale Landschappen en Recreatie om de Stad geheel los: de provincies moeten dit zelf maar financieren. Ook kunnen de provincies verantwoordelijk worden voor eventuele boetes uit Brussel voor het niet voldoen aan internationale natuurafspraken. Wel wordt er iets meer tijd genomen om de verkleinde EHS af te maken, tot 2021.

Natuurbeschermingswet

Het kabinet schrapt met de nieuwe natuurwet de gebiedscategorie 'Natuurmonumenten'. Dat betekent dat deze niet meer onder het beschermende 'Natuurmonumenten'-regime vallen. Tenzij ze ook nog Natura 2000-gebied of EHS zijn, worden ze onder de wet niet meer beschermd. Het gaat om een zestigtal gebieden. Met deze nieuwe wet verliezen ook ruim 80 diersoorten (onder andere das, zeehond en diverse vlinders) en 100 plantensoorten (waaronder parnassia en orchideeën) hun bescherming.

Recreatiegebieden voor stedelingen

Om stedelingen van genoeg groen te voorzien zijn de Recreatiegebieden Om de Stad (RODS) ontwikkeld. Dit betreft gebieden rond de grote steden in het westen van het land zoals de Nieuwe Driemanspolder bij Den Haag. De RODS worden door het kabinet geschrapt. Een in de Tweede Kamer aangenomen SP-motie vraagt de regering om wel door te gaan met de RODS waar er al beloftes aan bewoners zijn gedaan over recreatiegebieden en groen en waar huizenprijzen substantieel dreigen te dalen. Maar hoe en of de uitvoering ter hand genomen wordt is onduidelijk.

Wegvallen beheersgeld

Met het deelakkoord Natuur wordt er geen geld geregeld voor beheer van bestaande natuurgebieden die straks buiten de sterk verkleinde EHS vallen. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld wandelpaden, speelplaatsen en heidevelden in bestaande natuurgebieden niet meer onderhouden worden. Ook kan dit ertoe leiden dat gebieden voor publiek gesloten worden of entree geheven wordt. In de Tweede Kamer is overigens door een grote Kamermeerderheid gesteld dat entreeheffing in natuurgebieden niet wenselijk is. Ook geld voor inrichting van reeds aangekochte natuurgebieden is niet in het akkoord geregeld. Als de provincies hier niets voor regelen zal dit braakliggend terrein blijven.

Consequenties

De consequenties van dit beleid zijn enorm: bestaande natuurgebieden dreigen verkocht te worden als ze buiten de EHS vallen. Maar ook allerlei lopende plannen om natuur aan te leggen in combinatie met bijvoorbeeld waterbeheer en ruilverkaveling dreigen te sneuvelen. Hierdoor zijn ook gemeenten, waterschappen en particuliere grondeigenaren het slachtoffer van het beleid van Bleker, omdat zij vaak al uitgaven hebben gedaan voor zulke plannen en er vaak grote verwachtingen zijn gewekt in het gebied. Zo krijgt het vertrouwen in de overheid een knauw en lopen de provincies bovendien het risico van allerlei juridische claims.

Visie SP

De SP houdt vast aan de oorspronkelijke idealen van de EHS. Wij willen dat onze kinderen van dezelfde natuur kunnen genieten als wij, en vinden dus dat het afsterven van onze biodiversiteit een halt moet worden toegebracht. Simpelweg zeggen dat natuur te duur is getuigt van kortzichtig bestuur. Onze natuurlijke rijkdommen moeten niet wegbezuinigd worden. Wij hebben een regering nodig die wil investeren in de toekomst, en vooral een overheid die het lef heeft zich aan haar eigen afspraken en ambities te houden. Wij houden daarom vast aan de oude EHS. Wij beseffen dat in crisistijd niet alles meer kan, maar het is geen verstandige oplossing om dan de natuur maar af te breken. Wij maken politiek andere keuzes: geen JSF kopen, minder geld naar defensie, het afschaffen van de villasubsidie (hypotheekrenteaftrek voor de allerduurste woningen) en invoering van een bankenbelasting. En in geval van nood doen we iets langer over de natuurrealisatie.

Consequenties

Met deze publicatie wil de SP een aantal van de directe consequenties van het beleid van Bleker zichtbaar maken. Prachtige natuurgebieden die verkocht moeten worden, gebiedsprocessen van soms tientallen jaren die nu stuklopen omdat de overheid haar woord niet houdt en miljoenen aan investeringen die verloren gaan. Op het kaartmateriaal wordt duidelijk welke natuurgebieden bedreigd worden door de plannen van het kabinet, nog voordat de EHS verkleind wordt. Het kabinet gebruikt de provincies als de buffer om zich met haar onbehoorlijke bestuur achter te verschuilen. De sloophamer van Bleker heeft funeste gevolgen voor de natuur in Nederland. Want bezuinigen op natuur betekent bezuinigen op de toekomst van Nederland.

DAAROM DOEN WIJ DE DRINGENDE OPROEP AAN DE PROVINCIE OM DIT AKKOORD NIET TE TEKENEN!

Waarom niet tekenen?

Natuur is van belang voor wandelaars, recreanten, soortenrijkdom, gezondheid, woongenot en huizenprijzen. Natuur is ook een sterke aanjager van de lokale economie.

Het nieuwe bestuursakkoord gaat de provincies een onbekend, maar zeer substantieel geldbedrag kosten. De provincies krijgen met het nieuwe concept natuurakkoord jaarlijks 100 miljoen euro voor beheer en onderhoud van natuurgebieden. Dit bedrag is bij lange na niet genoeg. Volgens Natuurorganisaties is 240 tot 300 miljoen hiervoor nodig.

Juridisch staan de provincies nu sterk met de Wet Inrichting Landelijk gebied (WILG). In deze wet wordt de bijdrage van het rijk gegarandeerd en staat uitdrukkelijk dat de financiële situatie van de rijksoverheid niet een valide argument is om deze te verlagen: De doelstellingen moeten ook in tijden van crisis worden gerealiseerd. Na ondertekening van het nieuwe bestuursakkoord hebben de provincies een zeer zwakke juridische positie. De provincie kan verantwoordelijk gesteld worden voor het niet halen van Europese natuurdoelen zoals met name vastgesteld in de Vogel- en Habitatrichtlijn die omgezet is in nationale wetgeving met de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet. Als uiterste consequentie kunnen hier boetes voor de provincie uit voortkomen.

Wat kan de provincie verder doen?

Deskundig advies inwinnen over de juridische positie voorafgaand dan wel na tekening van het bestuursakkoord. Een doorrekening laten maken van de te verwachten extra kosten.

Juridisch advies inwinnen over de risico's van claims van burgers en rechtszaken zoals die van Stichting Das & Boom.

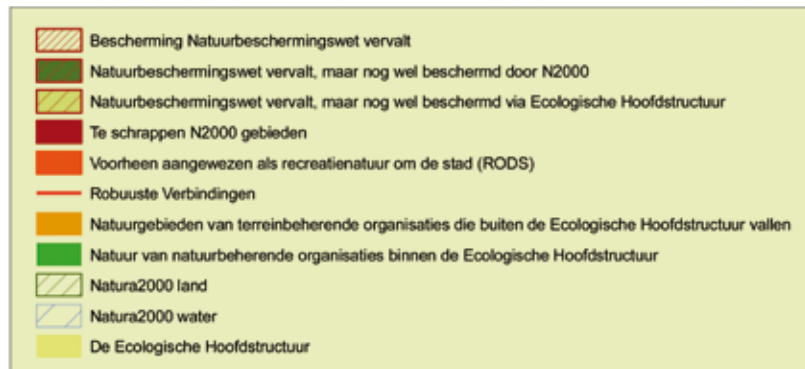
Het veiligstellen van een goed beheer van de bestaande natuur, zodat die in ieder geval niet achteruit gaat. Als zeldzame dieren en planten eenmaal verdwenen zijn door slecht beheer, zijn ze moeilijk weer terug te winnen. Planologische bescherming provinciaal in structuurvisie regelen of repareren waar het Rijk dit heeft laten vallen. Aangekochte gebieden inrichten.

Daar waar beloftes zijn gedaan of afspraken zijn gemaakt met burgers, deze nakomen, ook als de rijksoverheid dit niet doet.

Belangrijke natuurgebieden afronden. Dit vereist een investering, maar in veel gevallen zal het beheer er aanzienlijk goedkoper door worden.

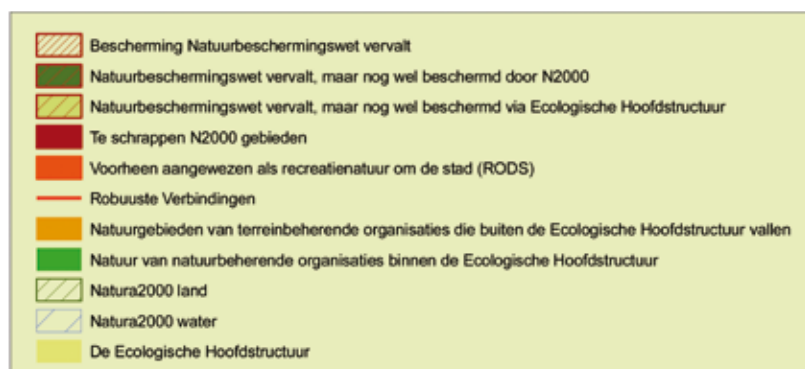
Met het oog op leefbaarheid moeten de recreatiegebieden om de stad behouden blijven. In samenwerking met andere partijen moet het beheer veilig gesteld worden, zonder dat het gebied wordt volgebouwd.

Waar mogelijk zelf natuurrealisatie ter hand nemen om de verbindingzones en de natuur van de oorspronkelijke ecologische hoofdstructuur te realiseren.

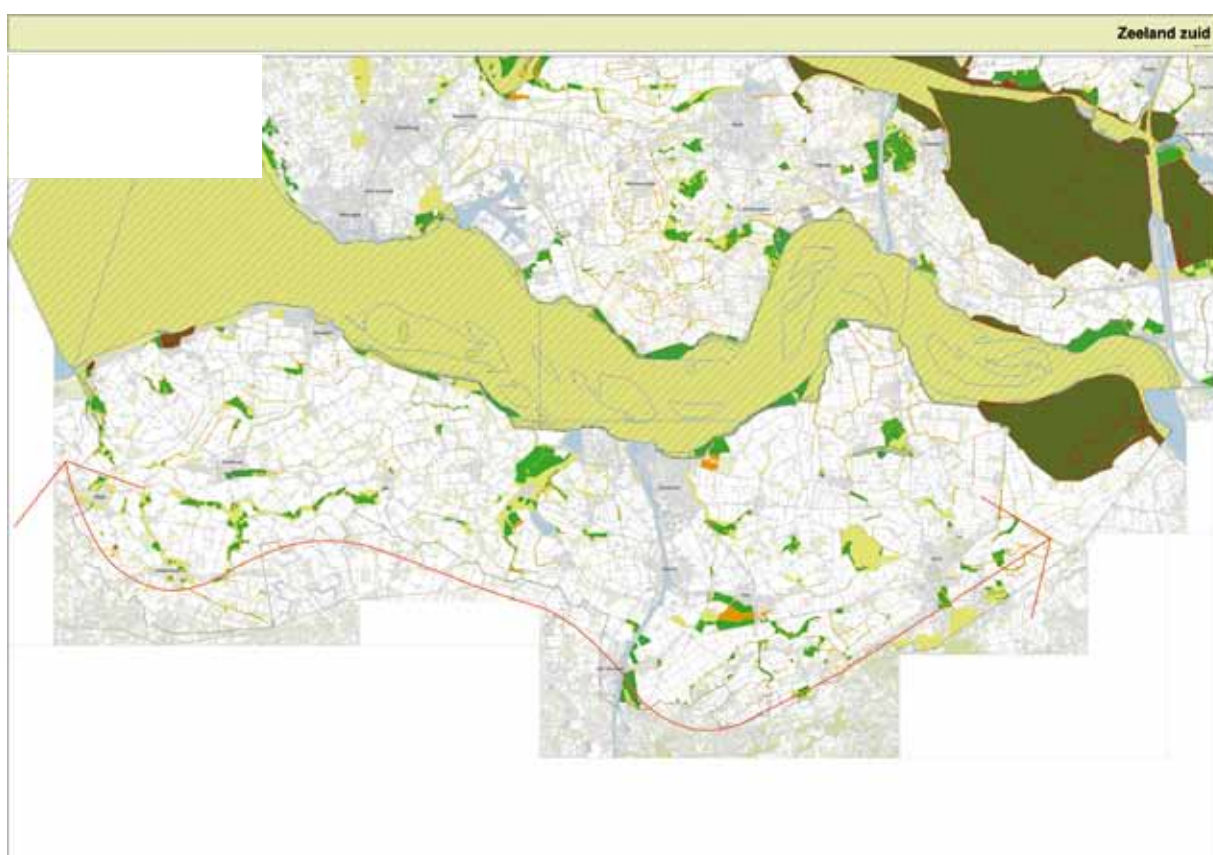

Op de kaart ziet u in oranje-rood tinten welke natuur nu al bedreigd wordt door de kabinetsplannen. De grootste bedreiging, namelijk de verkleining van de in geel aangegeven Ecologische Hoofdstructuur, is momenteel nog niet bekend. Toch komen er al veel natuur- en recreatiegebied in de knel. Veelal gaat het om bestaande gebieden. Het gaat om de volgende categorieën: Natuurmonumenten waarvan de wettelijke bescherming vervalt, recreatienatuur om de stad die het kabinet wil schrappen, natuur van natuurbeherende organisaties die buiten de Ecologische Hoofdstructuur valt en waarvan het beheer niet geregeld is, robuuste verbindingen die geschrapt worden en Natura 2000 gebieden die dreigen te worden opgeheven.

Op de kaart ziet u in oranje-rood tinten welke natuur nu al bedreigd wordt door de kabinetsplannen. De grootste bedreiging, namelijk de verkleining van de in geel aangegeven Ecologische Hoofdstructuur, is momenteel nog niet bekend. Toch komen er al veel natuur- en recreatiegebied in de knel. Veelal gaat het om bestaande gebieden. Het gaat om de volgende categorieën: Natuurmonumenten waarvan de wettelijke bescherming vervalt, recreatienatuur om de stad die het kabinet wil schrappen, natuur van natuurbeherende organisaties die buiten de Ecologische Hoofdstructuur valt en waarvan het beheer niet geregeld is, robuuste verbindingen die geschrapt worden en Natura 2000 gebieden die dreigen te worden opgeheven.

SP.